

ΕΥΘΥΣ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Τα λόγια κάποιου μπορεί να τα ακούσει κανείς με δύο τρόπους:

α) **άμεσα**, δηλ. απευθείας όπως τα είπε το ίδιο το πρόσωπο που μιλάει: π.χ. «Θα σου τηλεφωνήσω». Στην περίπτωση αυτή λέμε ότι ο λόγος είναι **ευθύς**.

β) **έμμεσα**, δηλ. να τα ακούει από κάποιον άλλο, που του μεταφέρει τα λόγια κάποιου τρίτου, **εξαρτημένα από ρήματα όπως λέγω, ρωτώ, γνωρίζω** κτλ.: π.χ. Είπε ότι θα μου τηλεφωνήσει. Στην περίπτωση αυτή λέμε ότι ο λόγος είναι **πλάγιος**.

Μεταβολές από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο (ως προς τις προτάσεις).

Όταν ο ευθύς λόγος μετατρέπεται σε πλάγιο, γίνονται οι ακόλουθες μεταβολές:

- Οι **κύριες προτάσεις κρίσεως** μετατρέπονται σε **δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις**:
π.χ. Ευθύς λόγος: Πήρα την απόφαση μου. Πλάγιος λόγος: Είπε ότι πήρε την απόφασή του.
- Οι **κύριες προτάσεις επιθυμίας** μετατρέπονται σε **δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις**:
π.χ. Ευθύς λόγος: Μη δίνεις σημασία. Πλάγιος λόγος: Με προέτρεψε να μη δίνω σημασία
- Οι **ευθείες ερωτήσεις** μετατρέπονται σε **πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις**:
π.χ. Ε.Λ: Πού ήσουν χθες; Π.Λ. Με ρώτησε πού ήμουν την προηγούμενη μέρα.
- Οι **δευτερεύουσες προτάσεις παραμένουν δευτερεύουσες ίδιου είδους** κατά τη μετατροπή του λόγου από ευθύ σε πλάγιο:
π.χ. Ε.Λ. Θα ερχόμουν κι εγώ/, αν με ειδοποιούσατε εγκαίρως. Π.Λ. Είπε ότι θα ερχόταν κι αυτός, αν τον ειδοποιούσαν εγκαίρως.

Άλλες αλλαγές από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω παραδείγματα, κατά τη μετατροπή του λόγου από ευθύ σε πλάγιο μπορεί να γίνουν και αλλαγές:

- στα **πρόσωπα** των **αντωνυμιών** (προσωπικές α', β' → γ' πρόσωπο)
- στα **πρόσωπα** του **ρήματος** (α', β' πρόσωπο → γ' πρόσωπο)
- στις **εγκλίσεις** των ρημάτων (η προστακτική → υποτακτική
πχ ελάτε εδώ → Τους ζήτησε να πάνε εκεί)
- στους **χρόνους** των ρημάτων (όταν ο πλάγιος λόγος εξαρτάται από ρήμα ιστορικού/ παρελθοντικού χρόνου)
- στα **τοπικά ή χρονικά επιρρήματα**. (αύριο → την επομένη, τώρα → τότε, χτες → την προηγούμενη μέρα)

Παραδείγματα

1. Ευθύς λόγος: Φύγε.

Πλάγιος λόγος: Την παρακίνησε να φύγει.

(αλλαγή στην έγκλιση από προστακτική σε υποτακτική, στο πρόσωπο από β' σε γ')

2. Ε.Λ.: Αύριο το σχολείο θα πάει εκδρομή.

Π.Λ.: Ο διευθυντής ανακοίνωσε ότι την επόμενη μέρα το σχολείο θα πάει (ή θα πήγαινε) εκδρομή. (αλλαγή στο χρονικό επίρρημα αύριο)

Οι αλλαγές στους χρόνους και τις εγκλίσεις των ρημάτων

Όταν το **ρήμα εξάρτησης** είναι **αρκτικού χρόνου***, δεν παρατηρούνται αλλαγές στους χρόνους και τις εγκλίσεις των ρημάτων: Π.χ. Ε.Λ.: Θέλω να φύγω μαζί σου. Π.Λ.: Λέει ότι θέλει να φύγει μαζί της.

Όταν το **ρήμα εξάρτησης** (ομοίως και στα άλλα παραδείγματα) είναι **ιστορικού χρόνου**** τότε:

Ευθύς λόγος	Πλάγιος λόγος
ενεστώτας π.χ. Δε φοβάται τίποτε.	ενεστώτας ή παρατατικός ▲ Είπε πως δε φοβάται (ή δε φοβόταν) τίποτα.
παρακείμενος π.χ. Εγώ το έχω στείλει το γράμμα.	παρακείμενος ή υπερσυντέλικος Έλεγε πως αυτός το έχει στείλει (ή είχε στείλει) το γράμμα.
μέλλοντας π.χ. Θα κρατήσει την υπόσχεσή του;	μέλλοντας ή θα + παρατατικός Δεν ήταν βέβαιο αν θα κρατήσει (ή θα κρατούσε) την υπόσχεσή του του.
υποτακτική (δευτερεύουσας πρότασης) π.χ. Αν κλειστούν στη σπηλιά, θα τους πιάσουν οι εχθροί.	υποτακτική ή οριστική παρατατικού Έλεγε πως, αν κλειστούν (ή αν κλείνονταν) στη σπηλιά, θα τους πιάσουν (ή θα τους έπιαναν) οι εχθροί.

***Αρκτικοί** χρόνοι είναι ο **ενεστώτας**, ο **απλός μέλλοντας** και ο **παρακείμενος**. λέγονται έτσι γιατί αυτοί σχηματίστηκαν στην αρχή και από αυτούς παράγονται οι ιστορικοί χρόνοι.

****Ιστορικοί** ή **παραγόμενοι** χρόνοι είναι ο **παρατατικός**, ο **αόριστος** και ο **υπερσυντέλικος**. λέγονται ιστορικοί, γιατί αναφέρονται στο παρελθόν, και παραγόμενοι, γιατί παράγονται από τους αρχικούς.

Συντελικοί χρόνοι είναι ο **παρακείμενος**, ο **υπερσυντέλικος** και ο **συντελεσμένος μέλλοντας**. λέγονται έτσι, γιατί σημαίνουν κάτι το συντελεσμένο, κάτι που έχει γίνει ήδη).

Ελένη Χαρμαντζή